

Ügyiratszám: MN/7798-5/2013.
Tárgy: műsorszám korhatári
kategóriába sorolása
Ügyintéző: **személyes adat**

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsának

516/2013. (III. 27.) számú

HATÁROZATA

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsa (a továbbiakban: **Médiatanács**) a Hír Televízió Zrt. (1033 Budapest, Szentendrei út 89-93., a továbbiakban: **Médiaszolgáltató**) műsorszám előzetes klasszifikációjára irányuló, 2013. március 12-én benyújtott kérelmére lefolytatott hatósági eljárásában megállapította, hogy

a „The Soviet Story” című műsorszám a mediaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Mttv.) 9. § (5) bekezdése szerinti IV. kategóriába tartozónak minősül.

E határozat ellen fellebbezésnek nincs helye. A határozat felülvizsgálata a határozat közlésétől számított harminc napon belül a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz címzett, a Médiatanácshoz három példányban benyújtott keresetlevéllel kérhető. A keresetlevél benyújtásának e határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs, a keresetlevélben a keresettel támadott határozat végrehajtásának felfüggesztése a bíróságtól kérhető. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz a keresetet harminc napon belül tárgyalás tartása nélkül bírálja el, a keresetlevélben tárgyalás tartása kérhető.

Indokolás

Az **Mttv. 9. § (1)** bekezdése szerint a lineáris mediaszolgáltatást nyújtó mediaszolgáltató valamennyi, általa közzétenni kívánt műsorszámot a közzétételt megelőzően az **Mttv. 9. § (2)-(7)** bekezdés szerinti kategóriák valamelyikébe köteles sorolni. Az **Mttv. 9. § (9)** bekezdése szerint a mediaszolgáltató kérelmére – igazgatási szolgáltatási díj megfizetése ellenében, a műsorszám átadásától számított tizenöt napon belül – a Médiatanács az **Mttv. 182. § e)** pontjában biztosított hatáskörében a műsorszám kategóriába sorolásáról hatósági határozatot hoz.

A Médiaszolgáltató a Médiatanácshoz 2013. március 12-én érkezett kérelmében az **Mttv. 9. § (9)** bekezdése szerinti előzetes klasszifikációra vonatkozó döntés meghozatalát kérte a „The Soviet Story” című filmalkotással kapcsolatban, amelyet a kérelméhez adathordozón mellékelte.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság egyes eljárásainak igazgatási szolgáltatási díjairól és a díjfizetés módjáról **szóló 5/2011. (X. 6.) NMHH rendelet 18. § (1)** bekezdésének második mondata szerint az igazgatási szolgáltatási díjat a Médiaszolgáltató igazoltan megfizette, így a Médiatanács a kérelem alapján az **Mttv. 182. § e)** pontjában biztosított hatáskörében hatósági eljárást folytatott le, és a filmalkotás vonatkozásában az alábbiakat állapította meg.

A műsorszám címe:	The Soviet Story
Hossz:	85 perc
Műfaj:	dokumentumfilm
Származási ország:	Lettország
Gyártási év:	2008
Rendező:	Edvins Snore

A műsorszám tartalma

A műsorszám a szovjet rezsim tevékenységének tárgyalása kapcsán nagy hangsúlyt fektetett a korábban kevésbé tárgyalt kegyetlen politikai lépésekre: a 1932-33-as ukrán éhínségre, emberkísérletekre a gulágon, kínzásokra, gyermekgyilkosságokra, a katyni mészárlás okaira. Külön figyelmet fordít a szovjetek náci Németországgal folytatott kooperációjára, párhuzamba állítva a két diktatúra eszméit, annak hasonlóságait és kegyetlenségeit, illetve kitér az SS és a KGB (volt NKVD) együttműködésére is a II. világháború alatt. A dokumentumfilm interjúkkal, videókkal és fotókkal idézte fel a korszak tragédiáját, kutatókat, történészeket, politikusokat, valamint áldozatokat szólított meg. A műsorszám provokatív befejezéssel élt: a jelenkori orosz idegenellenes megmozdulásokra hívta fel a figyelmet. Említést tett a szovjet háborús bűnösök gondtalan, felelősségre vonást a mai napig nélkülöző életére is.

A dokumentumfilm a szovjet kommunizmus máig bagatellizált háborús bűneit taglalta, nagy hangsúlyt helyezve a németekkel folytatott 1941 előtti kollaborációs tevékenységére. A műsorszám létrejöttét az Európai Parlament és az Európai Unió is támogatta¹. Történészek és politikusok mellett egy szovjet disszidens és két áldozat is megszólalt a felvételen. (A filmalkotás az elismerések mellett erős kritikákat² is kapott a tartalom hitelességét illetően, tudósok és politikusok kérdőjelezték meg a látottakat. Kifogásolták például a bevágott videók nem megfelelő kontextusban történő felhasználását.)

A film leginkább az elrettentésre helyezte a hangsúlyt, a háborús események sokkoló, kendőzetlen bemutatása felhívja a figyelmet a vérontás értelmetlenségére, a hatalmi visszaélésekre. A mű készítői megrázó képsorokkal, archív videofelvételekkel illusztrálták a háborús eseményeket, a nyugalmat megzavaró jelenetek folyamatosak: tömeggyilkosságok, lágerek képei, éhező, haldokló emberek, kivégzések voltak láthatók szinte percenként.

A gyermekek szenvedésének és gyilkolásának felvételei (pl.: 00:05:53–00:05:57, 00:08:17–00:08:24, 00:08:40–00:08:56) erős szorongást és frusztrációt kelthetnek az arra érzékenyekben, a történelmi tények hiteles bemutatásakor azonban ezen jelenetek elkerülhetetlenek.

Néhány esetben szokatlan montázstechnikákat lehetett látni, a koncentrációs táborok szörnyűségeit mozgalmi indulók, illetve népi ünneplések bejátszásával kísérték. A nemzetiszocialista és internacionalista munkáspárti nézetek hasonlóságait boncolgató jelenetben a narrátor a nácik ideáját részletezi az emberi természet elleni fellépésről. A hamis társadalomelmélet boldog emberekkel képzelte el a jövőt, amit bejátszott felvételek illusztráltak a filmben.

A 00:13:31-00:14:27-ig tartó jelenetben német katonák játszottak. A kamera egy fiúra fókuszált, akit társai egy lepedő segítségével repítenek a magasba. A fiú boldog, nevet, a háttérben mozgalmi induló szól. Majd hirtelen vágást követően az éppen visszaeső fiút egy halott ember képe váltotta fel, amint egy talicskára dobják, amelyen már több holttestet elhelyeztek. A kép az élet és halál szimbólumát volt hivatott jelezni, hangsúlyozva, milyen áldozatot követelt az előbbi „idill”. A háborús bűntettek önmagukban sokkolóak, a rendkívül provokatív bemutatási mód igen megrázó volt.

¹ <http://www.sovietstory.com/about-the-film/>

² <http://www.sovietstory.com/about-the-film/news/>

Hasonló vágási technika került alkalmazásra más esetben is (00:28:31-00:29:19), ahol Sztálin a Kremlben tartott beszéde után vastapsot kapott, majd ezzel párhuzamosan villantak fel a tragikus képek: egy embert tarkón lőttek, szekérről dobáltak holttesteket, miközben az ünneplés és a taps folytatódott, a mozgalmi zene itt is a groteszk ábrázolást fokozza. Ezt a „mintát” követték a 01:00:54-01:01:26 képsorok is.

Számos alkalommal előfordult, hogy az üzenet és a bevágott kép, illetve hang nem volt összhangban egymással, mely zavart keltő, félrevezető tartalommal bírt, pl.: Az SS-NKVD tárgyalásait (00:45:25-00:46:04) szintén ünnepi eseményként mutatta be a műsorszám.

Aggályosnak tekinthető az élő emberkísérletekről, az agykutatásokról szóló rész is (01:10:20–01:13:53), melyben a felkavaró képeken túl (például a feltárt koponya, ahol az agy jól látható 01:12:17–01:12:30) egy túlélő felelevenítette az apja halálával kapcsolatos emlékeit (vérét befőttesüvegben őrizték). Egy másik áldozat pedig gyermeke elvesztésének (01:08:29-01:09:15) fájalmát sorolta.

Egy jelenetben külön kitértek a nők megaláztatására és kínzásaira, melyet a narráció mellett illusztrációk útján is bemutattak (01:13:59-01:15:50).

Aggályosnak tekinthető továbbá a film befejezése is, mely kitekintést nyújt Oroszország mai helyzetére. Tűszkivégzések bemutatásán keresztül utaltak az antiszemitizmus jelenlegi megnyilvánulásaira. Példaként két megtörtént esetet mutattak be. Az egyik a világhálót is bejárta az elmúlt években³: 2007-ben két foglyot végeztek ki, a megkötözött, rémült fiatalok egy náci zászló előtt térdelnek, majd vágás után a holttestet mutatták (01:18:00-01:18:28). A másik brutális gyilkosság elkövetői a világháborúban alkalmazott, likvidálási „módszert” imitálták: megkötözött áldozatukat egy kiásott gödörbe lőtték bele (01:19:40-01:20:00). A rendkívül naturális ábrázolás, továbbá a hidegvérű, könyörtelen tett erős félelmet válthat ki a védendő korosztályból. Mivel a felvételek nem archívak, a valóságra vonatkozathatóságuk magas volt, e körülmény még intenzívebbé tette a látottakat.

A dokumentumfilmben megjelent háborús események drasztikus bemutatása sokkoló a legtöbb ember számára. A műsorszámokban megjelent kegyetlenségeket még semmiképp sem tudják értelmezni és biztonsággal feldolgozni a 16 éven aluli gyermekek. A témaválasztás is ezt a korhatár-kategóriát erősíti, továbbá a nem-fikciós ábrázolás során bemutatott erőszak intenzívebben hat. A Médiatanács az 1037/2011. (VII. 19.) számú határozatával elfogadta a médiatartalmak korhatár-besorolásánál irányadó szempontokra vonatkozó jogalkalmazási gyakorlat fő elvi szempontjait („klasszifikációs ajánlás”), amelyben kimondta: *„A 12-16 éves korosztály esetében még kerülendők a különlegesen félelemkeltő jeleneteket tartalmazó alkotások, ahol a szélsőségesen ijedt figurák kiemelt szerephez jutnak, vagy az áldozatok szenvedésének megrázó ábrázolása részletezett, esetleg a vizuális és akusztikus eszközökkel megteremtett folyamatos fenyegetettség-érzet a film végéig nem oldódik fel.”* „A műsorszámok besorolásánál további irányadó szempont, hogy az egyes erőszakot tartalmazó jelenetek – az előfordulást és az ábrázolás módját tekintve – visszafogottak legyenek az erőszakkal szembeni magatartásbeli elfásulás elkerülése érdekében.”

A történelmi tragédiák ismerete fontos, ezért az ilyen témájú (akár elrettentő) dokumentumfilmek esetén az erőszak-ábrázolás jobban tolerálható. A 16-18 évesek már kellően nyitottak, megértik az ideológiai, világnézeti kérdéseket, fel tudják dolgozni az olyan feszültségkeltő alkotásokat is, ahol a szorongás a műsorszám végén sem kerül feloldásra. A filmben ugyan tetten érhetőek voltak szenzációhajhász vágások, illetve összetett és félreértelmezhető jelenetek, melyek zavaróan hatnak, azok bemutatási módja még elfogadható mértékű, a 16 éven felüliek már képesek helyesen értelmezni a látottakat.

³ <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6946810.stm>

A műsorszám nyíltan és sokkolóan mutatta be a kor válogatott szörnyűségeit, mely még az idősebb, felnőtt generációt is érzékenyen érintheti, tartós feszültséget keltve a nézőkben, mely a film baljós jövőkép-jóslatával sem enyhül. Tovább erősíti a fentieket a pár éve történt tűszkivégzés problematikus üzenete és megrázó naturális bemutatása.

A szorongás feloldásához, a látottak helyes értelmezéséhez elengedhetetlen az érett személyiség megléte.

A fentiekre figyelemmel a Médiatanács az **Mttv. 182. §** bekezdés **e)** pontja szerinti hatáskörében a vizsgált műsorszám az **Mttv. 9. § (5)** bekezdése szerinti **IV. kategóriába** sorolásáról határozott.

*Az **Mttv. 9. § (5)** bekezdése értelmében „azt a műsorszámot, amely alkalmas a tizenhat éven aluliak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének kedvezőtlen befolyásolására, különösen azáltal, hogy erőszakra, illetve szexualitásra utal, vagy témájának meghatározó eleme az erőszakos módon megoldott konfliktus, a IV. kategóriába kell sorolni. Az ilyen műsorszám minősítése: tizenhat éven aluliak számára nem ajánlott.”*

Az eljárás során a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: **Ket.**) **153. § (2)** bekezdésében foglalt rendelkezés szerinti eljárási költség nem merült fel.

Az **Mttv. 9. § (9)** bekezdése alapján a Médiatanácsnak a kategóriába sorolásról a műsorszám átadásától számított 15 napon belül kell határoznia.

A jogorvoslatról szóló tájékoztatás a **Ket. 72. § (1)** bekezdés **da)** pontján, továbbá az **Mttv. 163. § (1)** és **(3)** bekezdésén, valamint a **164. §**-on alapul, a tárgyalás tartására vonatkozó kérelemről szóló tájékoztatást a polgári perrendtartásról szóló **1952. évi III. törvény 338. § (2)** bekezdése tartalmazza.

Budapest, 2013. március 27.

A Médiatanács nevében:

Dr. Kollarik Tamás
soros elnöki tisztséget ellátó tag

Dr. Vass Ágnes
hitelesítő tag

Kapják:

Személyes adat